

ZaPisane gore

Pogovor z Mojco Volkar Trobevšek

"Ko se lotiš takšnega projekta, si ves vnet, proti koncu pa preklinjaš dan, ko si se odločil za to zastojno delo, ki te celega posrka."

Mojca Volkar Trobevšek v svojem pisateljskem brlogu – tukaj nastajajo ideje in teksti.

Arhiv Mojce Volkar Trobevšek

Z žensko, ki je sposobna v kratko poved stlačiti praktično vse odgovore, ki bi mi jih lahko povedala na temo nastanka filmskega projekta, kakršnega se je lotila zaradi obeleženja 130-letnice naše najstarejše revije, težko narediš intervju. Mojco poznamo kot slovenistko, komparativistko, urednico, scenaristko, moderatorko, ustvarjalko in tudi pri naši reviji vedno bolj uveljavljeno publicistko, katere delo je, če se le da, prepleteno z gorami.

Dokumentarni film, ki si ga bomo premierno ogledali februarja 2026 na Festivalu gorniškega filma v Cankarjevem domu, je pripoved o 130 letih izhajanja revije *Planinski vestnik*, ki je naša najstarejša revija, ki še izhaja. Kako si vključena v ta projekt?

Planinski vestnik dobro poznam, spremljam ga že od otroštva. Ko ste se na uredništvu odločili, da želite obeležiti visoko obletnico revije z dokumentarcem, sem izdelala koncept scenarija. Všeč vam je bil in ste

me povabili k sodelovanju. Takrat sem k projektu povabila Andreja Podbevška in Mitjo Legata, montažerja in snemalca, sicer oba zagrizena hribovca, vajena dela v zahtevnih razmerah in na vseh terenih, s katerima imam same lepe izkušnje. Iskala sem sodelavce, ki bi z mano delili srčnost in predanost projektu, ne samo izvajalce. Za film sem napisala scenarij, organizirala celotno produkcijo in bila ves čas prisotna v postprodukciji. Z Andrejem sva film tudi zrežirala. To je bil moj prvi filmski projekt, kjer sem imela vse niti v svojih rokah, hkrati je to prineslo tudi gromozansko odgovornost – do naročnika, nastopajočih, gledalcev, do same teme. Ker smo majhna ekipa, je dela veliko, odgovornost na osebo pa neprimerno večja kot v velikih produkcijah. Film je nastajal leto in pol in v tem času smo vsi sodelujoči opravljali tudi svoje službe in druge projekte, zato je bilo to obdobje zelo intenzivno.

Poznamo te kot scenaristko in publicistko, verjetno bomo že kmalu lahko brali tudi tvojo prvo leposlovno knjigo. Toda pisanje knjige in ustvarjanje filma sta dve različni stvari. Prosim, razloži nam svoje mnenje.

Vsekakor. Pri pisanju, kakršnemkoli že, si sam, tudi scenarist med raziskavo in samim pisanjem veliko dela sam. Produkcija in postprodukcija pa tvojemu pisanju dodata druge dimenzije, zaradi katerih je film tako čarobno privlačen. Zame je celoten proces nastajanja dokumentarca posebno obdobje, ki je hkrati ustvarjalno bogato, lepo in zelo naporno. Trenutki, ko se skupaj zložijo slika, zvok, zgodba in glasba, so neopisljivi. To je zame daleč najbolj zadovoljujoč rezultat ustvarjalnega dela. Ko se tvoj film predvaja pred polno dvorano in začutiš, da je ljudem všeč, kar vidijo, je to pika na i, ki te notranje zelo napolni.

Pri pisanju leposlovja je zgodba povsem drugačna. Tu padem v svoj svet, kjer mi ni treba biti organizatorica, ni se mi treba povezovati z drugimi in lahko pustim domišljiji prosto pot. To je zelo intimen čas, ko grem globoko v doživljanje tistega, kar potem pristane na papirju. Tukaj sem tudi veliko bolj izpostavljena kot posameznica, kot oseba, z vsemi svojimi čutenji in pogledi na svet. Tudi recepcija¹ tovrstnega ustvarjanja je zelo intimen proces – tukaj lahko dobim samo naknaden odziv bralcev.

¹ Recepcija: Bralčev sprejem literarnega dela.

Pri obeh načinih ustvarjanja pa je bistvena – zgodba. Če je zgodba dobro povedana, je rezultat ustvarjalnega dela dober umetniški izdelek, ki nagovori ljudi. K temu stremim pri svojem delu – pa naj bo to pri poučevanju ali pri pisanju in ustvarjanju dokumentarcev.

Pogled laične javnosti na film je morda precej podoben pogledu javnosti na našo nogometno reprezentanco. Vsakič, ko se Sloveniji uspe uvrstiti na evropsko ali svetovno prvenstvo, se celotna javnost spremeni v največje poznavalce nogometa in dva milijona naših prebivalcev ve več od nogometnega selektorja.

Seveda, video nam je blizu, danes je vseprisoten. Bombardirani smo z gibljivimi slikami in tudi te postajajo hitrejše, bolj udarne. Gledalec ima vedno pravico povedati, kaj mu je všeč in kaj ne, pod vplivom teh senzacionalističnih in hitrih podob pa se tudi okus spreminja. Toda vsemu navkljub mislim, da tudi počasen, odlično posnet dokumentarec z dobro zgodbo še vedno zna navdušiti z vizualnimi podobami prenasi-

Snemanje na strmem terenu zahteva posebne veščine in veliko ravnotežja.

Arhiv
#NajsProduction

Planinski vestnik v odsevu časa – scenaristka in snemavec v odsevu vitrine na PZS.

Foto Mojca Volkar Trobevšek

Filmska ekipa na snemanju v Ljubljani. Od leve: Andrej Podbevšek, Mitja Legat, Mojca Volkar Trobevšek, Tine Trobevšek

Foto Miran Hladnik

čeno publiko. Sicer je pa tako, da je vedno lažje kritizirati kot ustvarjati. Če je kritika konstruktivna, sem jo vedno vesela, ker je na splošno primanjkuje, če pa gre za govorjenje v tri dni, jo je bolje prešlišati.

Snemanje takšnega, lahko bi rekli igrano-dokumentarnega filma, je verjetno zahtevno delo. Z ekipo ste snemali na različnih lokacijah, tudi v namenskih objektih, v arhivih, na terenu v gorah, z dronom in celo na zasebnih domovih. Vsi sodelujoči so ljudje, ki sodelujejo pri nastajanju revije, zato med njimi ni pravih igralcev. Je bilo delo z njimi velik izziv?

Želela sem, da sam film odlikuje podoba revije, zato je v njem veliko "razglednic" naših prelepih gora.

Snemali smo vsepovsod, vendar bi si želeli več materiala s protagonisti posneti tudi v visokogorju, za kar žal nismo imeli dovolj sredstev.

Delo z akterji je vedno svojevrsten izziv. Nikoli se ne zgodi, da bi pred kamero dobil same izurjene nastopce. Ampak, saj v tem je bistvo dokumentarnega filma: posneti avtentično zgodbo s čim manj korektur. Snemanje intervjujev in *reality*-jev je vedno zahteven proces, ker od ljudi, ki morda še nikoli niso stali pred kamero, zahtevaš, da se v umetnem položaju vedejo kar se da naravno. Ujeti pristnost je največji izziv dokumentarista. Pri tem filmu smo vseeno imeli opravlja z ljudmi, ki nekaj medijske kondicije že imate, zato ni bilo tako težko.

Ko maestro Simon Skalar sliko preplete z glasbo, se zgodi čarovnija.
Foto Mojca Volkar Trobevšek

Urednik Vladimir Habjan na snemanju, obkrožen z vsemi letniki revije, ki jih je uredil.
Arhiv #NajsProduction

Vse skupaj tudi stane, pa če se skuša še tako zmanjšati stroške. Nekatere storitve in material je pač treba plačati, če naj bo končni izdelek nekaj vreden. Samo s planinsko iznajdljivostjo verjetno ne gre in kot vemo, se pri denarju vse konča. Že pri našem drugem najstarejšem filmu *Triglavske strmine* iz leta 1932, je prišlo zaradi tega do takšnih sporov, da so se ustvarjalci še dolga leta vlačili po sodiščih.

No, upam, da se sporom izognemo. Zaenkrat s PZS, ki je naročnik filma, zgledno in lepo sodelujemo. Kar se financ tiče je pri filmu pogača vedno premajhna. Film je pač draga stvar in zahteva velike vloške. Tako finančne, časovne kot ustvarjalne. *Planinski vestnik* (in tudi planinska dejavnost) temelji na prostovoljstvu, tega se ustvarjalci dobro zavedamo, zato nam ni bilo težko marsičesa narediti iz čistega veselja do projekta. Ob zavedanju, da nekaj daješ skupnosti, ker tudi skupnost tebi nekaj nudi, ni težko narediti dodatnega, neplačanega dela, da bi film čim bolje naredili. To razmišljanje je seveda naivno in zastarelo, prav nič v duhu današnjega časa. Toda brez takšnega pristopu

Premiera filma *ZaPisane gore*, 130 let Planinskega vestnika, bo na jubilejnem 20. Festivalu gorniškega filma v Ljubljani v Cankarjevem domu, in sicer od 9. do 14. februarja 2026.

Ure in ure dela v montaži so potrebne, da se film sestavi.
Foto Mojca Volkar Trobevšek

pa bi marsikaj, kar nas danes bogati, že zdavnaj ugasnilo – tudi planinska organizacija. Je pa težko delati takšne *passion* projekte² ves čas, saj moramo tudi ustvarjalci od nečesa živeti.

***Planinski vestnik* je pravzaprav nosilec slovenske kulturne identitete, že od časa Avstro-Ogrske monarhije, ko je v slovenskem jeziku soustvarjal zavest o gorah kot simbolnem in duhovnem prostoru Slovencev. To je naša 130-letna linija kolektivnega planinskega spomina, ki pa je v trendu upadanja vseh tiskanih medijev tudi sama ogrožena. Zato je pomembno, da je ta film nastal še v času, ko je revija prisotna v fizični obliki. S tem bo film dobil tudi dodatno vrednost kot realen zapis nekega časa, ne le izdelek, odvisen predvsem od interpretacije nekoga, ki bi to naredil za nazaj. Razkrij nam še svoje videnje tega pomena, morda tudi kot povabilo bralcem k njegovemu ogledu.**

Film se osredotoča na trenutno stanje, spremlja aktualno uredniško ekipo, njihove odnose in motive za delo. Dokumentira potek nastajanja revije, od koncepta do tiskarne, pa tudi prehod v digitalno obliko. Povprečnega gledalca najbolj zanima aktualno stanje, saj se z njim lahko poistoveti in ga komentira iz svoje izkušnje. Dokumentarec pa se ozre tudi v zgodovino nastanka in razmišlja predvsem o vzrokih za ustanovitev revije, ki je neposredno povezana z narodno zavestjo, slovenstvom in slovenskim jezikom. To stori (tudi) na nekoliko šegav način v podobi animacije, kar filmu prav gotovo daje poseben značaj in tudi gledljivost.

Dokumentiranje nastanka revije v fizični obliki bo svojo vrednost dobilo, če in ko takšne revije ne bo več. Ne glede na to, ali bo revija v fizični obliki preživela ali ne, pa je ključno, da se o temah, ki jih opisuje *Planinski vestnik* (in tudi v vseh drugih), še naprej piše v slovenščini; z zavestjo, da pisana in govorjena beseda v slovenščini ohranjata našo identiteto. ●

² Passion projekt: Projekt, ki ga ustvarjalec dela z velikim zagonom in ljubeznijo, a s skromnimi ali neobstoječimi finančnimi sredstvi.